

Nr 144

Av herr **Domö m. fl.**, om inrättande av en virologisk avdelning vid statens veterinärmedicinska anstalt.

Vid 1955 års riksdag yrkades i motionerna I: 189 och II: 452 på en utredning rörande behovet av lokaler och vetenskaplig utrustning för virologiska undersökningar vid statens veterinärmedicinska anstalt. Motionärerna framhöllo de avsevärda förluster, som åsamkades landets husdjurshållning genom virussjukdomar, och att inom landet praktiskt taget helt saknades resurser för den diagnostiska och forskningsverksamhet som är en nödvändig förutsättning för dessa sjukdomars bekämpande. Lågt räknat uppskattades förlusterna till 85 miljoner kronor årligen.

I utlåtande över motionerna anförde jordbruksutskottet (nr 31/1955) att åtgärder snarast behövde vidtagas för att tillgodose det trängande behovet av möjligheter till veterinärmedicinskt virologiskt arbete inom landet. Utskottet föreslog enhälligt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att en skyndsam utredning över berörda förhållanden kom till stånd och att förslag till åtgärder måtte föreläggas riksdagen. Detta blev riksdagens beslut.

Den 14 september 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt fältveterinären på arméns reservstat *J. F. Wilhelmson* att i samråd med statens sakrevision verkställa utredning rörande behovet av personal, utrustning och lokaler för virologiska undersökningar inom det veterinärmedicinska området samt att — efter samråd med byggnadsstyrelsen ävensom utredningen angående tillverkning av bakteriologiska sera och ympännen — inkomma med de förslag i ämnet, vartill utredningen kunde föranleda.

Utredningsmannen har till fullgörande av uppdraget den 14 september 1957 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet överlämnat ett betänkande i ärendet. I detta framföres förslag bland annat innebärande att vid statens veterinärmedicinska anstalt bör upprättas en virologisk avdelning. Kostnaderna ha beräknats till 4 300 000 kronor för nybyggnader och 1 300 000 kronor för inventarieutrustning. För budgetåret 1958/59 erfordras enligt byggnadsstyrelsens beräkning 800 000 kronor. Det har emellertid ställts i utsikt att enskilda medel ställas till förfogande intill ett belopp av omkring halva anläggningskostnaderna.

I betänkandet lämnas en redogörelse om tidigare framställningar och förslag i ärendet. Därav framgår att förslaget till nybyggnader för statens

veterinärbakteriologiska anstalt (föregångare till statens veterinärmedicinska anstalt) i proposition till 1939 års riksdag (nr 209) bland annat innebar att en särskild byggnad skulle uppföras för virologisk verksamhet vid anstalten. Riksdagen beslöt om medelsanvisning i överensstämmelse med yrkandet i propositionen.

Det blev emellertid uppskov med nybyggnaden, och vid tillkomsten år 1944 av anstaltens nuvarande institutionsbyggnad gjordes i besparings-syfte nedskärningar i den ursprungliga byggnadsplanen genom ingripande av dåvarande civila byggnadsutredningen. Inskränkningen gick huvudsakligen ut över den för virologiskt arbete avsedda byggnaden. Anstalten ställdes därmed utan resurser för virologiskt arbete.

Den 1 juli 1949 inrättades en e. o. laboratorstjänst i virologi vid anstalten, och för laboratorn upplätos arbetslokaler i två rum inom den bakteriologiska avdelningen. Det sålunda tillkomna virologiska laboratoriet har emellertid en i hög grad provisorisk karaktär och saknar de speciella anordningar, som äro nödvändiga för arbeten med mera infektiösa virusarter. Dess läge omöjliggör isolering. Verksamheten har därför varit av en blygsam omfattning och fått inskränkas till arbete med vissa virus av mindre farlighet. Härtill kommer att ett av de för virologiska uppgifter upplåtna laboratorierummen måst tagas i anspråk för bakteriologiska arbeten till följd av de genom paratyfusedemierna ökade anspråken på diagnostiska undersökningar.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion åligger det statens veterinärmedicinska anstalt att för myndigheter och enskilda utföra virologiska undersökningar samt att bereda och tillhandahålla sera, vacciner och andra preparat mot virussjukdomar. Enär möjligheter härför saknas har anstaltens styrelse i sina samtliga petitaskrivelser sedan år 1947/48 anhållit om medelsanvisning för att en effektiv virologisk verksamhet skulle kunna komma till stånd. Om de krav, som från militärt håll ställts om resurser inom landet med tanke på s. k. bakteriologisk krigföring, har utredningsmannen erinrat.

Om den virologiska avdelningens arbetsuppgifter lämnas i betänkandet en utförlig utredning. Det framhålls, att såväl myndigheter som enskilda påkallat rationella bekämpningsåtgärder mot många virussjukdomar hos husdjuren, exempelvis den smittsamma blodbristen hos häst, nyssjukan hos svin, visst slag av sterilitet hos nötkreatur, tarminflammationer («virus-enterit»), lunginflammationer och blodkräfta (lymfadenos) hos nötkreatur, koppor hos get, vitblodsjuka (leukemi) hos höns m. fl.

Det kan vidare framhållas, att de moderna kommunikationerna och den ökade samfärseIn avsevärt ökat riskerna för att nya virussjukdomar inkomma i landet, vilket de senaste årens erfarenheter tydligt visat. En del av dessa sjukdomar angripa också människa, varför möjligheter för veterinärmedicinsk virologisk verksamhet också är ett folkhälsoproblem.

Särskilt intresse har utredningsmannen ägnat frågan om tillverkning av

vaccin mot mul- och klövsjuka för tillgodoseendet av landets behov. Han framhåller, att det nu gällande avtalet om vaccinleverans från Danmark icke medför en betryggande beredskap mot sjukdomen och att situationen för ett land, som saknar egen vaccintillverkning, i ett påfrestande läge måste bli ohållbar. Det framhålles, att för den vaccinmängd, som utgör landets ständiga beredskapslager, årligen utbetalas 240 000 kronor. Vid den senaste epizootien erlades under åren 1951—1953 omkring $2\frac{1}{2}$ miljoner kronor för vaccininköp. Slås denna summa med tanke på periodiciteten i farsotens uppträdande ut på tolv år, ha landets utgifter enbart för inköp av mul- och klövsjukevaccin i medeltal varit omkring en halv miljon kronor årligen. Det finnes sålunda affärsmässigt sett ett stort utrymme för investeringskostnader för en inhemsk vaccintillverkning. Möjligheter till försäljning av vaccin till utlandet komma med all säkerhet dessutom att erbjudas.

Genom forskningsarbete som med statsunderstöd för närvarande bedrivs vid Uppsala universitets virologiska avdelning i samarbete med statens veterinärmedicinska anstalt ha metoder utarbetats, som möjliggöra en vaccinframställning utan anlitande av levande nötkreatur. Genom odling å vävnadskulturer av njurepitel kunna stora viruskvantiteter erhållas till ett billigt pris. Av medelst sådana kulturvirus framställda mul- och klövsjukevacciner ha hittills fyra stycken prövats med hundraprocentig skyddsverkan.

En vaccinframställning enligt den i Sverige utarbetade metoden kan ske till 1/10 av det belopp, som erlægges för det nu från Danmark importerade mul- och klövsjukevaccinet.

Den svenska mul- och klövsjukeforskningen är för närvarande inriktad på utarbetande av metoder för rent laboratoriemässig prövning av vaccinets verkningsvärde utan användande av nötkreatur som testobjekt. Lösningen på dessa problem, som synes ligga inom nära räckhåll, innebär att vaccintillverkningen kan ytterligare förbilligas därigenom att den onödiggör de stora utgifter, som äro förbundna med de isoleringsstallar, som äro nödvändiga då nötkreatur användas som testobjekt.

Den föreslagna avdelningsbyggnaden är enligt utredningsmannens förslag avsedd för allmän virologisk verksamhet, i första hand för diagnostik och forskning jämte produktion av virologiska preparat i mindre omfattning. Lokalerna kunna emellertid vid ett påfrestande läge (mul- och klövsjukeepizootier) användas jämväl för en större produktion av mul- och klövsjukevaccin.

Samtliga myndigheter och enskilda sammanslutningar, som haft att yttra sig över utredningen, ha förordat att en virologisk avdelning upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag. Förslaget har emellertid icke föranlett något anslagsäskande i statsverkspropositionen.

Genom uppskoven med frågans lösande, varom utredningsmannen meddelat, har näringslivet otvivelaktigt år efter år åsamkats mycket stora förluster, som kunnat undvikas. I likhet med vad riksdagen uttalade 1955

finna vi det angeläget, att det trängande behovet av möjligheter till veterinärmedicinskt virologiskt arbete inom landet blir tillgodosett och att frågan nu bör bringas till sin lösning.

Vi hemställa därför,

att riksdagen måtte besluta att vid statens veterinärmedicinska anstalt skall upprättas en virologisk avdelning i huvudsak enligt det förslag, som framlagts i ovan omnämnd utredning.

Stockholm den 23 januari 1958

Fritiof Domö

Carl Eskilsson

And. E. Johansson

N. Yngve Nilsson

Ivar Persson

Nr 145

Av herr **Jonasson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar.*

(Lika lydande med motion nr 169 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1958

Bertil Jonasson
